

Wyrok z dnia 7 listopada 2001 r.

II UKN 577/00

Decyzja organu rentowego o odmowie przywrócenia terminu do opłacenia składek na dobrowolne ubezpieczenie społeczne (obecnie niewyrażenie zgody na opłacenie składki po terminie) podlega zaskarżeniu do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.

Przewodniczący SSN Maria Tyszel, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Barbara Wagner.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2001 r. sprawy z wniosku Beaty B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w J. o zasiłek chorobowy, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 16 czerwca 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w J. decyzją z dnia 20 października 1999 r. stwierdził, iż wnioskodawczyni Beata B. nie podlega od dnia 1 stycznia 1999 r. dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu i nie ma w związku z tym prawa do zasiłku chorobowego za okres od 2 września do 24 października 1999 r.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, z powołaniem się na przepisy art. 47 i 14 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), że wnioskodawczyni należne z tytułu dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego składki za miesiące styczeń, luty, czerwiec, lipiec, sierpień 1999 r, regulowała po obowiązujących terminach, a skoro termin do opłacenia składek nie został jej przywrócony, została ona wyłączona z ubezpieczenia chorobowego od 1 stycznia 1999 r., z mocy ustawy. Rozpoznając odwołanie wnioskodawczyni, Sąd pierwszej instancji (Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie) wyrokiem z dnia 23 lutego 2000 r. uwzględnił złożone od-

wołanie ustalając, że Beata Bała podlega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 stycznia 1999 r. i ma prawo do zasiłku chorobowego za okres od 2 września do 24 października 1999 r.

W uzasadnieniu Sąd wskazał, że wnioskodawczyni prowadzi działalność gospodarczą od 1 czerwca 1997 r. W dniu 30 stycznia 1999 r. złożyła w organie rentowym wniosek o objęcie jej dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym od 1 stycznia 1999 r. W okresie od 6 stycznia do 22 lutego 1999 r. korzystała ze zwolnienia lekarskiego. Składkę z tytułu ubezpieczenia chorobowego za styczeń uiszczyła 15 lutego 1999 r., to jest z trzydniowym opóźnieniem, za czerwiec - 30 lipca, za lipiec - 23 sierpnia, a za sierpień - 14 września. Za pozostałe miesiące, w okresie pomiędzy styczniem a wrześniem 1999 r., składki zostały uregulowane w terminie. Sąd podniósł, że rozstrzygnięcie o zasadności złożonego przez wnioskodawczynię odwołania, jest uzależnione od „oceny poprawności postępowania ZUS w zakresie dotyczącym rozpoznania wniosku o przywrócenie terminów do opłacenia składek przez wnioskodawczynię uregulowanych z opóźnieniem”. Oceniając tę okoliczność Sąd uznał, że organ rentowy odmawiając przywrócenia uchybionych terminów, nie badał spełnienia przez nią przesłanek do ich przywrócenia, co potwierdza decyzja odmowna, w tej kwestii nie zawiera bowiem żadnego uzasadnienia. W ocenie Sądu pierwszej instancji opóźnienie w opłaceniu składek nie było nadmierne i nastąpiło z przyczyn niezawinionych przez wnioskodawczynię, która uprawdopodobniła brak swojej winy, wyjaśniając, że spóźnienie zostało spowodowane okresowymi trudnościami finansowymi usprawiedliwionymi wyjątkową sytuacją zdrowotną i spowodowaną nią hospitalizacją. Te okoliczności są jednym z uzasadnionych przypadków w rozumieniu art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, dającym podstawę do przywrócenia uchybionych terminów.

Stanowisko to podzielił Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, oddalając apelację organu rentowego. Sąd ten uznał trafność ustaleń Sądu pierwszej instancji, wskazując nadto - w związku z zarzutem apelacji, że decyzja organu rentowego w przedmiocie nieprzywrócenia terminu do opłacenia składki należnej z tytułu ubezpieczenia dobrowolnego, podlega merytorycznej kontroli Sądu w związku z oceną odwołania od decyzji rozstrzygającej o niepodleganiu ubezpieczeniu (wyrok z dnia 16 czerwca 2000 r. [...]).

Powyższy wyrok zaskarżył kasacją organ rentowy i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 14 ust.1 i ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r.

o systemie ubezpieczeń społecznych - wniósł o jego zmianę bądź też uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Zdaniem skarżącego pogląd Sądu, iż decyzja organu rentowego odmawiająca przywrócenia terminu do opłacania składki należnej z tytułu dobrowolnego ubezpieczenia podlega kontroli sądu, nie jest trafna, nie znajduje bowiem oparcia w art. 14 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Odmienne twierdzenia Sądu są wynikiem błędnej wykładni tego przepisu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 393¹¹ KPC Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, ta zaś została ograniczona przez skarżący organ rentowy do naruszenia prawa materialnego. Brak zarzutu uchybienia przepisom prawa procesowego oznacza (w świetle ustalonego orzecznictwa) związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi zaskarżonego wyroku (por. wyrok z dnia 21 marca 1997 r., I PKN 58/97, OSNAPIUS 1997 nr 22, poz. 436). W okolicznościach faktycznych sprawy oznacza to, że nie są kwestionowane ustalenia Sądu Apelacyjnego co do przyczyny opóźnień w regulowaniu przez wnioskodawczynię składek ubezpieczeniowych, w tym stwierdzenia, że było to wynikiem jej stanu zdrowia i spowodowanej nim hospitalizacji, jak również i to, że organ rentowy, odmawiając wnioskodawczyni przywrócenia uchybionego terminu do opłacenia składek, nie badał czy były przesłanki do takiej decyzji.

W związku z zarzutem kasacji należy, stwierdzając jego niezasadność, wskazać, że w przypadku złożenia przez ubezpieczonego wniosku o przywrócenie terminu do opłacenia składek na dobrowolne ubezpieczenie społeczne, pozytywna decyzja organu rentowego powoduje kontynuowanie dotychczasowego stosunku dobrowolnego ubezpieczenia społecznego pod warunkiem opłacenia należnych składek w wyznaczonym decyzją terminie, natomiast decyzja negatywna stanowi w istocie rzeczy potwierdzenie (deklarację) ustania (wygaśnięcia) z mocy prawa dobrowolnego ubezpieczenia społecznego i jako taka może być zaskarżona w sądowym postępowaniu odwoławczym w trybie art. 83 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (podobnie w wyroku z dnia 8 sierpnia 2001 r., II UKN 518/00 - jeszcze niepublikowany).

W stanie prawnym regulującym organizację ubezpieczeń społecznych - co pomija kasacja - doszło do znaczącej zmiany powstałej w związku z wejściem w życie

ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Ustawa ta, określająca między innymi zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i zasady ustalania składek na ubezpieczenie społeczne, a także zasady działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (art. 2 ust. 1 pkt 1, 2 i 6 ustawy), uchyliła w całości, między innymi, ustawę z dnia 25 listopada 1986r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, w której przewidując prawo odwołania do sądu od decyzji organu rentowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, wyraźnie wskazało, że nie przysługuje ono w sprawach, w których decyzja zależy od swobodnego uznania (art.23 ust. 1 pkt 1 i ust. 4 ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych). W aktualnym stanie prawnym (art. 83 ust 1 pkt 3 i ust.2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności ustalania wymiaru składek, a także umarzania należności z tytułu składek, przy czym wyliczenie tych decyzji w powołanym wyżej przepisie, nie ma charakteru wyczerpującego (świadczy o tym sformułowanie „w szczególności”). Od decyzji Zakładu przysługuje odwołanie do właściwego sądu w terminie i według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Jedynie od decyzji przyznającej świadczenie w drodze wyjątku oraz od decyzji odmownej w tego rodzaju sprawach odwołanie nie przysługuje (art. 83 ust. 4 tej ustawy). Ta, nie budząca w ocenie Sądu Najwyższego, wątpliwości interpretacyjnych na tle wykładni gramatycznej zasada, oznacza, że w aktualnym stanie prawnym kognicja sądu jest wyłączona tylko w sprawach dotyczących decyzji przyznających albo odmawiających przyznania świadczenia w drodze wyjątku. Brak podstaw do wyłączenia z dopuszczalności zaskarżenia innych decyzji Zakładu w sprawach wymienionych w ustawie „według zasad określonych w przepisach KPC”, w tym dotyczących przywrócenia terminu do opłacenia składek na dobrowolne ubezpieczenie społeczne (w brzmieniu ustawy obowiązującym w 1999 r.), czy też obecnie wyrażenia zgody na opłacenie składki po terminie, są to bowiem sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych (art.476 § 2 pkt 1 i 3 KPC) i jako takie mają charakter sprawy cywilnej w rozumieniu art. 1 KPC. Szersze rozważania na ten temat, podzielane przez skład obecny, zawierają uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2000 r., III ZP 15/00 (OSNAPiUS 2000 nr 23, poz. 864) oraz z dnia 28 marca 2001 r., III ZP 2/01 (OSNAPiUS 2001 nr 13, poz. 445).

Wszystko to pozwala na podzielenie stanowiska Sądu Apelacyjnego w tym przedmiocie i uznanie w związku z tym, że jedyny podniesiony w kasacji organu

rentowego zarzut nie jest trafny, co uzasadnia ocenę, że nie jest ona oparta na usprawiedliwionych podstawach.

Z tych względów, na podstawie art.393¹² KPC orzeczono jak w sentencji.

=====